א) [לעיל יב: ע"ש], ב) [סוכה נד. וש"נ], ג) ב"ק פ:, ד) [ל"ל דתנן], ס) לקמן יט., ו) נ"ל שנ"ל באחרונות,

הגהות הב"ח

(א) גם' לא היו מתריעיו אלא לועקין הא צעקה בפה הוא ומדצעקה נפה התרעה: (ב) תום' ד"ה מני כו' לא בראשונות ולא באחרונות אמר רב אשי נקוט מליעתה כידך פי׳ הקונטר׳ נקוט השלשה תעניות: (ג) ד"ה ורב יהודה

גליון הש"ם

גמרא אמר רב אשי נקום אמצעייתא. כעין זה נדה לף כ ע"ל:

הגהות הגר"א

משבע משבע משבע משבע שבהן כ״ח התרעות כל״ל (ועי לחם משנה פ״ד מהלכות תענית הלכה יז):

מוסף רש"י

י כגון חיכוך. שחין שמתחכך האדם עליה, פרוטי"ר בלע"ז ב״ק פ:). מתריעין. נעננו מלשון טרף אבבא ומלשון בילה **טרופה** (לקמו יט.).

רבינו גרשום

הא שייר תיבה. דבאחרונות איכא ובאמצעיות ליכא. שיורא הוא דמילי בצינעא התני. כגוז מתריעיז ונועליז. קונני. כגון מונויינין ונועיין, מילי דפרהסיא כגון תיבה שמוציאין לרחוב לא . קתני. ולעולם איכא תיבה קוני, ולעולם איכא וניבה באחרונות ולא באמצעיות, אבל כ״ד דהוי בצנעא אם איתא דליכא באמצעיות הוה קתני שבאילו מתפללין כ״ד ובאילו אין מתפללין כ״ד, אלא ש"מ דבאמצעיות איכא . אב״א באמצעיות ליכא כ״ד. ולעולם אמרינן הא דקתני דהיכי דבאמצעיות איכא כ"ד ה"נ איכא בראשונות. ולא מצית לתרוצי הא דתני שצבור מתפלל י"ט וונגי שצבה מוופי, ייט [בש"ץ], דהא איכא כ"ד, אלא מוקמינן ליה ביחיד שקיבל עליו תענית צבור. לעצמו. מתניתין נמי דיקא. דבאמצעיות איכא כ״ד. מה אילו. אחרונות, יתירות על הראשונות. דהיינו אמצעיות. שבאלו אחרונות מתריעיז זה וזה שוין, אלמא דכי היכי דאיכא כ״ד באחרונות איכא ו איכא כי די באוודונות איכא נמי באמצעיות. וכי תימא ה"נ תנא ושייר. כלומר, דה"נ איבעי ליה למיתני שבאילו יש כ״ד ובאילו אין כ״ז אלא ששיירו, הא מה אילו קתני, דמשמע דהוי דוקא, קוני, ומשפע ווור ווקא, דליכא בינייהו אלא להני דתני בהדיא, אבל לכ״ד זה וזה שויז. דכי היכי דאיכא

והא שייר תיבה. דבאחרונות איתא והכא ליתא כדקתני לקמן (דף טו.) סדר תעניות כילד מוליחין את התיבה כו' ומותבינן בגמרא בהדיא מתיבה דליתא אלא באחרונות ומשני כי קתני נמי מתניתין ו) בקמייתא: מילי דלינעא. מתריעין בבית הכנסת וכ"ד נמי בבית

הכנסת: בפרהסית. תיבה ברחובה של עיר: דיקא נמי. דלכ"ד זה חה שוין דקתני מתניתין מה אלו יתירות על הרחשונות כו' וחלו כ"ד לא קא חשיב גבי אחרונות: והא מה אלו קתני. דמשמע דווקא: דהא קתני לה בחידך פירקין. דמי ששנה מתניתין דהכא תנא נמי דהתם והאי דלא תנא בהאי סמיך אהתם דקתני באחרונות מוליאין התיבה מה שאין כן באמצעיות: השתא דאתית להכי. דמשום דקתני לה באידך פירקין דאמרת דלא הוי שיור כ"ד נמי דאמרת דשוין נינהו איכא למימר דלא הוי שוין דהא אפי׳ שיורא נמי לא הוי דבהדיא קתני לה באידך פירקין דבאחרונות איתנהו באמצעיות לא ואיכא לתרוצי כתירוצא קמא בקמייתא דליכא כ"ד: מאי הוי עלה. היכן אומרה יחיד: נקוט מליעיתא בידך. כלומר תריך דבשלש אמלעיות היו מתענין ומתרלת לכולהו הנך מתנייתא הא דקתני בראשונות ולא באחרונות הנך ראשונות לאו ראשונות ממש נינהו אלא אמצעיות דאינהו הוו ראשונות לאחרונות אבל בשבע אחרונות לא מיתענו דכיון דשבע נינהו לא מלו עוברות ומיניקות למיקם בהו והא דקתני באחרונות ולא בראשונות הנך אחרונות אמצעיות נינהו והראשונות ראשונות ממש ואין מתענין בהן דלא תקיף רוגוא כולי האי. ולחות לשון הוא לתנא למיקרי לאמצעיות ראשונות לאחרונות ואחרונות לרחשונות: בשופרות. היו עושין ההתרעות. ולשון התרעה כמו תרועה וסתם תרועה פשוטה לפניה ולחחריה במסכת ראש השנה (דף לד.) ואהכי מתריעין בשופרות כדכתיב (במדבר י) ותקעתם בחלולרות וגו' תוקעין בשופרות כדי שיכניעו לבם לקול השופר ויהיו נרחעים מחטחתם. ואשש ברכות שהיו מוסיפין ביום התענית היו תוקעין על כל ברכה יבבא אחת שהן י"ח התרעות: רב יהודה חמר. מתריעין עננו בקול רס. היו לועקים עננו אבינו עננו

עננו אלהי אברהם עננו עננו אלהי

והא שייר תיבה אי משום תיבה לאו שיורא הוא מילי דצינעא קתני מילי דבפרהסיא לא קתני אמר רב אשי מתני' נמי דיקא דקתני 6 מה אלו יתירות על הראשונות אלא שבאלו מתריעין ונועלין את החנויות אבל בכל דבריהן זה וזה שוין וכ"ת הכא נמי 3 תנא ושייר והא מה אלו קתני ותסברא מה אלו דווקא הוא והא שייר לה תיבה אי משום תיבה לאו שיורא הוא משום דקא חשיב לה באידך פרקא השתא דאתית להכי עשרים וארבעה נמי לאו שיורא הוא דקתני לה באידך פירקא מאי הוי עלה אמר רב שמואל בר ססרטאי וכן אמר רב חייא בר אשי אמר רב בין גואל לרופא ורב אשי אמר משמיה דרבי נאי בריה דרבי ישמעאל בשומע תפילה והלכתא בשומע תפלה: תני חדא עוברות ומיניקות מתענות בראשונות ואין מתענות באחרונות ותניא אידך מתענות באחרונות ואין מתענות בראשונות ותניא אידך אין מתענות לא בראשונות ולא באחרונות • אמר רב אשי א נקום אמצעייתא בידך דמיתרצון כולהו: מה אלו יתירות על הראשונות אלא שבאלו מתריעין ונועלין את החנויות: במאי מתריעין רב יהודה אמר ב בשופרות ורב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב אמר בעננו קם"ד מאן דאמר בעננו לא אמר בשופרות ומאן דאמר בשופרות לא אמר בעננו והתניא אין פוחתין משבע 🖪 תעניות על הצבור שבהן י"ח התרעות וסימן לדבר יריחו ויריחו שופרות הוה ותיובתא למאן דאמר בעננו אלא בשופרות דכולי עלמא לא פליגי דקרי לה התרעה כי פליגי בענגו מר סבר קרי לה התרעה ומר סבר לא קרי

מצי לתרוצי כדלעיל מילי דבפרהסיא לא קתני: תני חדא מתענות בראשונות ולא באחרונות ותנא אידך מתענין באחרונות ולא בראשונות ותני אידך לא מתענין לא בראשונות ולא באחרונות (כ) נקום מציעתא בידך. פירש הקונטרס השלש תעניות אמלעיות בידך דבאותן תעניות עוברות ומיניקות מתענות וה"ה מתענות בראשונות פי' בראשונו' ר"ל אמצעיות דהם ראשונות לאחרונו׳

לאן שיורא הוא דהא קתני לה באידך פירקא.והוא הדין דהוה

שהיו חמורות אבל לא באחרונות דנפישי ולא מלו עבדי להו והא דקתני באחרונות ולא בראשונות האי אחרונו׳ היינו אמצעיות וקרי להו אחרונות שהם אחרונות מן הראשונות בתחלה גוזרין שלש תעניות וכן בשניה שלש אבל אין מתענות בראשונות שהם קלות והא דקתני לא בראשונות ולא באחרונות כלומר לא בשלש הראשונות הראשונות ממש ולא בשבע האחרונות האחרונות ממש אלא דווקא באמצעיות:

ורב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב אמר ענבו. אומר הר"י (ג) והאי עננו לא ר"ל עננו שבתפלת תענית אלא ענינו שאומרים בסליחות וביום הכפורים עננו אבינו עננו אבל עננו דתפלה לא קאמר דהא בשלש ראשונות נמי אמר לה:

ובהן י"ח תרועות וסימן לדבר יריחו. פירוש שניריחו עשו כן שהקיפוה ז' ימים והיו תוקעין בכל יום כמו כן תקנו בתעניות ובכל תענית מוסיפין שם ברכות ועל כל ברכה תוקעין מריעין ותוקעין ח"כ :היינו י״ח תרועות

מתריעין לעזרה. פיי שיכואו לעזור העיר וכו׳ ומתריעין בפה פירוש והאי תרועה ר"ל מתריעין בפה דחין להתיר מרועה בשופר בשבת:

לה התרעה למ"ד בעננו כל שכן בשופרות ולמ"ד בשופרות אבל בעננו לא והתניא י ושאר כל מיני פורענויות המתרגשות כגון י חיכוך י חגב ה זבוב וצירעה ויתושין ושילוח נחשים ועקרבים לא היו מתריעין אלא צועקין 6 מדצעקה בפה התרעה בשופרות תנאי היא יי דתניא יי על אלו מתריעין בשבת על עיר שהקיפוה גיים או נהר ועל ספינה המטורפת בים ר' יוסי אמר לעזרה אבל לא לצעקה במאי אילימא בשופרות שופרות בשבת מי שרי אלא לאו בעננו וקרי לה התרעה ש"מ: בשני דר' יהודה נשיאה הוה צערא

יצחק עננו עננו אלהי יעקב עננו הכל כפי שאומרים בסוף הסליחות אבל עננו דתפלת תענית אומר אפי׳ בראשונות ואפי׳ יחיד אוקימנא דאומרה בשומע תפלה. ותפלה קרי ליה התרעה דאי בשופרות מריעין מיבעי ליה. ומאן דמפרש עננו של תפלח תענית משתבש דהא קתני בסמוך שהן י"ח התרעות וקא פריך מן וסימן לדבר יריחו ואם איתא ליפריך בהדיא י״ח תפלות של שמונה עשרה ברכות מי איכא בשבע תעניות: אין פוחחין מז׳ מעניות. באחרונות: שמונה עשרה החרעות. שהן מוסיפין ו' ברכות מי״ח עד כ״ד ולכל אחת שלש תרועות: וסימן לדבר. שלא מטעה אם התרעה הזו תרועה או תפלה: יריחו. דכתיב בה שופרות. לישנא אחרינא סימן לדבר כלומר לכך מתריעין כדי שיענו כדרך שנענו ביריחו על ידי שופרות דכתיב (יהושע ו) ויתקעו בשופרות וגו' וכתיב (שם) ותפול החומה תחתיה: אלה בשופרום כולי עלמה וכו'. דהה מתריעין דקתני הכה במתניתין דעבדינן בתעניות בשופרות: כי פליגי בעננו. כי פליגי במתריעין דאמרינן בעלמא על שאר פורעניות מ״ס עננו נמי התרעה והאי דקתני בעלמא מתריעין בעננו ומאן דאמר בשופרות אבל בעננו לא: **הגב.** ארבה כתרגומו: לירעה. עוקלת את האדם: יחושין. נכנסין בעיניו ובחוטמו: חיכוך. כמו נתחכך בכותל: הא נעקה בפה היא. אלמא דלעקת פה לא קרי ליה התרעה: תנאי היא. האי תנא דשאר מיני פורעניות סבר לעקת פה לאו שמה התרעה ואידך סבר כוי: גיים. ולרין עליה: נהר. המתפשט ויולא לחוך לשטוף את השדה ואת הבתים: המטורפת. כמו בילים טרופות (חולין דף סד.). שהולכת ונדה ועתידה להיטבע במים: לעורה. לועקין לבני אדם שיבואו לעזרם: ולא ללעקה. תפלה שאין אנו בטוחין כל כך שתועיל תפלתנו ללעוק עליהן בשבת. אלמא לעקת פה קרי התרעה מפי מורי. ל״א לעזרה דקאמר תנא קמא מתריעין דמשמע בקול רם ואמר ליה רבי יוסי לעזרה שיהו מתפללין כל אחד בביתו לעזרה בעלמא:

בית דיז גוזריז עוד כו'. מתריעיז דתני במתני' כיצד הוא. רב יהודה אמר התרעה בשופר. משמיה דרב אמרו התרעה בענינו. החרנון המדוק מו היה בשנה כך והו בשנה כי כל והאירב היה המים והוה מה מה בשפה, בשטרה הרב המהיה וההמה בכבה: ומותבינן (עלה) דרב, אין פוחתין משבע תעניות על הציבור ובהן שבע ההרעות, ומימן לדבר יריחו, וההרעות יריחו בשופר הוו. ושנינן, בשופר דברי הכל התרעה היא, כי פליגי בענינו, רב יהודה סבר ענינו לאו התרעה, ורב סבר ענינו נמי התרעה דקוב בו לא היה נותר לך את הבין היותו כבל בקור האין היותו הביקה. היכי קתר צונקין ולא מהריעין. ושנינן תנאי היא, יש תא שקורא ענינו התרעה, דתן (בפירקין קרא) על אילו מהריעין בשנת על עיר שהקיפוה גייס או נהר ועל הספינה המטרפת בים, די יוסי אומר לעזרה אבל לא לצעקה, והא הכא התרעה בשופר

. לאו שיורא הוא. אלא כיון דשייר כ״ד, אלמא ש״מ דכי היכא דבאחרונות איכא כ״ד ה״נ איכא כ״ד באמצעיות. השתא דאתית להכי. דתרצית דקתני באידך פרקין, דכ״ד [נמי] לא הוי שיורא. כלומר, לעולם באחרונות איכא כ״ד ובאמצעיות לא, והא דלא קתני שבאילו יש כ״ד ובאילו אין כ״ד, משום דקתני לה באידך פירקא דבאחרונות איכא כ״ד ולא באמצעיות. והא דקתני אין בין שלש ראשונות לשלש אמצעיות וכרי, אמר הא לכל דבריהם זה וזה שוין, דכי היכי דבאמצעןיןות ליכא כ״ד ה״נ בראשונות, ומצינו לאוקמי הא דקתני שצבור מתפללין י״ט בש״צ בקמייתא דליכא כ״ד ולא ביחיד, דאין יחיד קובע ברכה לעצמו. נקוט אמצעייתא בידך. כלומר, כולהי אמרו דבאמצעיתא מתענות ולא בראשונות ולא באחרונות, בראשונות לא דאכתי לא תקיף רוגזא, ובאחרונות דקשי עלה להתענות שבעת ימים. ומתרצו כולהי. הא דקתני מתענות בראשונות ולא באחרונות היינו אמצעיתא שהן ראשונות לאחרונות, ולא . באחרונות ממש, והאי דקתני מתענות באחרונות היינו אמצע[י]ות שהן אחרונות לראשונות, ולא בראשונות ממש, והאי דקתני אין מתענות לא בראשונות ולא באחרונות, היינו ראשונות ממש, היינו אחרונות ממש שהן שלש עשרה, דהאי שלש שהיחידים

מתענץ לא חשיב כלום. בעננו. והיינו התרעה דהוו בכינופיא. ובהן י"ג תרועות. כדאמרן בפירקין דלקמן, דכברכה ראשונה אמר להם קודם הברכה תקעו, ולאחר הברכה תקעו ותוקעין ותוקעין וקודם ברכה שניה אומר להם הריעו ומריעין, ולאחר ברכות היינים והיינים בייני בעיקור ביינים ב

עה א מיי' פ"ג מהל' תעניות הלכה ה טוש"ע מפניות שכנים שלום ע א"ח סימן תקעה סעיף ה: עו ב מיי שם הלכה ז :טוש"ע שם סעיף ד על ג מיי׳ שם פ״ב הל׳ יג טוש"ע שם סימן תקעו :סעיף טעין **ערו ד**מייי שם הלכה י טוש"ע שם סעיף ט: עם ה מיי׳ שם הלכה ט נוש"ע שם סעיף ז: נוש ע פס פפף זו בי מיי פ״א שם הלי ו ב בי מייע שם הלי ו מיוע שם מימן תקעו

רבינו חננאל

סעיף יג ווסימן רפח סעיף

אמר רב אשי. הא דדייקת . מתנייתא דייק ממתני׳, דקת מה אילו יתירות על הראשונות, אלא שבאילו מתריעין ונועלין החנויות הא לכל דבריהם זה וזה שוין. תנא מקצת ושייר מקצת. ונגא כוקבונ ושייו מקבונ, ומאי שייר דהאי שייר, [שייר] תיבה, דלא קתני ומוציאין . התיבה אלא אמרינן תנא ושייר, כשם ששייר שייר כ״ד ברכות, ולעולם ואיז) מתפלליז באמצעיות -לאו שיורא הוא, דקתני . באידך פרקין סדר תעניות כיצד מוציאין התיבה, הנה מפרש אכולהי תעניות מוציאיז את התיבה. ואמרינו. השינויא, שני בהא נמי, ואימא מדקתני סדר תעניות יאינוא כו קובי סדר הענידה כיצד וקא מפרש כ״ד ברכות, ש״מ אכולהי תעניות קא מיירי. וזו שינויא היא ולא סמכינן עליה, דהא באידך פרקין [אמרינן] דאין מוציאין התיבה אלא בשבע אחרונות. הלכתא יחיד מתפלל עננו לא שנא יחיד קאי בצבור ולא שנא יחיד דקאי בעלמא, וקיימא לן דכל יחיד מזכיר עננו בשומע תפלה. תני חדא בראשונות ואין ותניא אידך באחרונות, מתענות באחרונות ואין מתענות בראשונות, ותניא אידך אין מתענות לא באחרונות ולא בראשונות. אמר רב ששת נקוט אמצעייתא בידך, כי מתענין בהן, דמתרצית אכולהו. פי׳ הא דקתני בראשונות מוקמינן לה בשלש אמצעיות. דלגבי אחרונות) הני שלש אמצעיות ראשונות מהני שבע נינהו. באחרונות, הן שלש אמצעיות, דלגבי שלש הראשונות האמצעיות האחרונות מיקרו. וברייתא דקתני אין מתענות לא ולא באחרונות. ובאחרונות [ד]שלש (ראשונות) והאמצעיותז מתענות. לדברי מודו באמצעיות דמתענות. ירושלמי. עוברות ומיניקות שניות ולא בשבע אחרונות. מתני'. אין גוזרין תענית בתחלה בחמישי כו' עד ר' יוסי אומר כשם שאין . הראשונות בחמישי כך לא